

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

50 An reparetur, habet pars quinquagesima lapsus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

videre recta subtiliter per ingenium poterant, sed usu pravorum actuum caligant. Lippus itaque est, cuius sensum natura exacuit, sed conversationis pravitas confundit: cui bene per Angelum dicitur *1.* [Collyrio unguis oculos tuos, ut videas.] Collyrio quippe oculos, ut videamus, inungimus, cum ad cognoscendam veri luminis claritatem, intellectus nostri aciem medicamine bonae operationis adjuvamus. ¶ Albuginem vero habet in oculo, qui veritatis lucem videre non sinitur: quia arrogantia sapientiae seu iustitiae caecatur. Pupilla namque oculi nigra, videt: albuginem tolerans nihil videt: quia videlicet sensus humanæ cogitationis, si sultum se, peccatoremque intelligit, cognitionem intimæ claritatis apprehendit. Si autem candorem sibi iustitiae sive sapientiae tribuit, à luce se supernae cognitionis excludit: & eò claritatem veri luminis nequaquam penetrat, quò se apud se per arrogantiam exultat, sicut de quibusdam dicitur *b.* [Dientes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.] ¶ Iugem vero habet scabiem, cui carnis petulantia sine cessatione dominatur. In scabiè etenim fervor viscerum ad cutem trahitur, per quam rectè luxuria designatur: quia si cordis tentatio usque ad operationem profilit, nimirum fervor intus, usque ad cutis scabiem prorumpit, & foris iam corpus lauciat: quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Quasi enim cutis pruriginem Paulus curabat abstergere, cum dicebat *c.* [Tentatio vos non apprehendat, nisi humana:] ac si aperte diceret, Humanum quidem est tentationem in corde perpeti: demoniacum vero est in tentationis certamine in operatione sperari. ¶ Impetiginem quoque habet in corpore, quisquis avaritia vastatur in mente: quæ si in parvis non compescitur, nimirum sine mensura dilatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat, & absque occupati tactu excrescens membrorum decorum fœdat: quia & avaritia captivam animam, dum quasi delectat, exulcerat: dum adipiscenda quaque cogitationi obicit, ad inimicitias accendit: & dolorem in vulnere non facit, quia æstuantis animo ex culpa abundantiam promittit. Sed decor membrorum perditur, quia aliarum quoque virtutum per hanc pulchritudo depravatur: & quasi totum corpus exasperat, quia per universa vitia animum supplantat, Paulo attestante, qui ait *d.* [Radix omnium malorum est cupiditas.] ¶ Ponderosus vero est, qui turpitudinem non exercet opere, sed tamen ab hac cogitatione continua sine moderamine gravatur in mente: qui nequaquam quidem usque ad opus nefarium rapitur, sed eius animus voluptate luxuriæ sine ullo repugnationis obstaculo delectatur. Vitiis e quippe est ponderis, cum humor viscerum ad virilia labitur, quæ profectò cum molestia dedecoris intumescent. Ponderosus ergo est, qui totis cogitationibus ad lasciviam defluens, pondus turpitudinis gestat in corde: & quamvis prava non exerceat opere, ab his tamen non evellitur mente, nec ad usum boni operis in aperto valet assurgere, quia gravat hunc in abditi pondus turpe. ¶ Quisquis ergo quolibet horum vitio subigitur, panes Domino offerre prohibetur: ne i profectò diluere aliena delicta non valeat is, quem adhuc propria devastant. ¶ Quia igitur paucis ad magisterium pastorale dignus qualiter veniat, atque hoc indignus qualiter pertimescat, ostendimus, nunc is qui ad illud dignè pervenerit, in eo qualiter vincere debeat, demonstravimus.

1 ¶ Ne profectò] Sic etiam in originali impresso. In aliquot Gratiani manuscriptis legitur, Nec profectò diluere aliena delicta valet is, quem adhuc propria devastant.

a Apoc. *b* Rom. 1. *c* 1. Cor. 10. *d* Timoth. 6. *e* Sic & Arnobius.

C. II. ¶ *In doctus, terrena lucra scilicet, vitiis ordinari non debet.*
 Item Hieronymus a super Malachiam, ad c. 1.
 Sacerdotes nomen Domini despiciunt, & quantum ad se, panem pollutum offerunt, qui ad altare indignè accedunt, qui que dato munere sacerdotium præsumunt. Panem quoque pollutum, qui doctrinam Domini in populo malè dispergit, *b* & qui honorat potentem, & despiciit pauperem. & infra. ¶ (Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum est? &c.) superius accusati de panibus, nunc accusantur de victimis. Cæcum animal offert, qui ordinat indoctum loco docti, magistrumque facit, qui vix discipulum esse poterat. Claudum offert, qui lucra terrena quarentem locat, utpote pedem in diversâ ponentem, unum in divinis, alterum in carnalibus: cui potest inferri illud de libro Regum (Viquequò claudicatis in duas partes?) Languidum offert, qui vitiosum habet pro religioso, qui que tardum, & pigrum probat i patientem, dicens illum negligentie redarguendum. Indignum est enim dare Deo, quod dedignatur homo.
 ¶ Probat patientem] Sic interpingitur etiam in manuscriptis, & in glossa, cum tamen ita possit etiam distingui, & pigrum probat, patientem dicens illum, &c.

DISTINCTIO L.

1 *ps* ¶ *1* X. præmissis auctoritatibus liquido monstratum est, quòd variis criminibus irretiti in sacerdotes ordinari non possunt. Nunc autem de eisdem queritur, utrum post peccatum c penitentiam, vel in propriis ordinibus remanere, aut ad majores gradus conscendere valeant. Multorum auctoritatibus, variis criminibus irretiti, à propriis ordinibus deiciuntur, & ab accessu majorum prohibentur.

C. I. ¶ *Lapsi in suum ordinem reparari non possunt.*
 Unde Gregorius ad Constantino Mediolanensi Episcopo, lib. 4. epist. 17. f. 10 cap. 61.

1 ¶ *1* Si d lapsi ad suum ordinem revertendi licentia concedatur, vigor canonice proculdubio frangitur disciplina: dum pro reversionis spe, prava actionis desideria quisque concipere non formidat. & post pauca. ¶ Illud igitur præ omnibus studere, ut lapsos in sacrum ordinem nullius vobis supplicatio aliquo modo revocare suadeat: ne huiusmodi non statuta, sed temporaliter dilata credatur esse vindicta.

C. II. ¶ *Qui post suam ordinationem labitur, depositus permanebit.*
 Item Martinus Papa I. Amando Episcopo.

1 ¶ *1* Vi e semel post suam ordinationem in lapsum ceciderit, deinceps jam depositus erit, nullumque gradum sacerdotii poterit adipisci.

C. III. ¶ *Presbyter post lapsum nulla ratione in sacro ordine reparari valet.*
 Item Gregorius Papa Sabiniano Episcopo, lib. 7. epist. 25.

1 ¶ *1* Presbyterum f de quo nos fraternitas tua latoris præsentium legatione & consuluit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum, aut permanere, aut revocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius agendum est: quia commissum facinus facili dicitur professione confessus.

a Sensus aliquis ex parte. *b* al. disperse. *c* al. actum. *d* Anselm. lib. 3. cap. 25. & lib. 1. cap. 13. lvo part. 6. cap. 30. Panorm. l. 2. cap. 145. *e* Panorm. l. 3. cap. 141. *f* Anselm. l. 3. cap. 26. *g* al. relatione.

C. IV. ¶ Post perpetratum homicidium sacerdotale officium ministrari non potest.

Item Ioannes * VIII. Canonico Vicensi * Episcopo.

Miror a minus doctam scientiam tuam sacerdotem putare post perpetratum homicidium posse in sacerdotio ministrare: imò (quod est ineptius) nobis suadere velle, ut ipsi tali praesumptioni praerobemus assensum. Quis enim tam demens, tamque perversi sensus, tale quid affirmaret, vel post quantamcunque poenitentiam concedendum, cum omnino sit canonice disciplinae contrarium? Debet ergo sacerdotio privatus laichrymarum fonte flagitium tam immane diluere, ut talibus saltem remediis curatus, salutis possit invenire suffragium.

C. V. ¶ Ad majorem gradum clericus probehi non potest, qui paganus occidit.

Item Nicolaus Papa.

Clericum b, qui paganus occiderit, non oportet ad gradum majorem probehi, qui carere etiam debet acquilto: homicida enim est. Nam cum discreti sint milites seculi a militibus ecclesiae, non convenit militibus ecclesiae militare saeculo, per quod ad effusionem sanguinis necesse sit pervenire.

C. VI. ¶ Qui defendendo se, paganus occiderit, sacerdotali careat officio.

Item Osvaldo Chorepiscopo Quadrantino.

De his clericis, pro quibus consultuisti, scilicet qui se defendendo, paganus occiderunt, si postea per poenitentiam emendati possint ad gradum pristinum redire, aut ad altiorum conficere, scito nos nullam occasionem dare, nec ullam tribuere eis licentiam quemlibet hominem quolibet modo occidendi. Verum si contigerit, ut clericus sacerdotalis ordinis saltem paganus occiderit, multum sibi consulit, si ab officio sacerdotali recesserit: satiusque est illi in hac vita Domino sub inferiori habitu irreprehensibiliter famulari, quam alta indebitè appetendo, damnabiliter in profundum demergi.

C. VII. ¶ Cadat ab officio Episcopus, presbyter, aut diaconus capitale committens crimen.

Item ex concilio Agathensi, c. 50.

Si Episcopus, presbyter, aut diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsaverit, aut falsum testimonium dixerit, ab officii honore depositus in monasterium detradatur, & ibi, quam diu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.

C. VIII. ¶ Qui homicidii factus, aut praepos, aut consilio post baptismum confici fuerit, clericus non ordinetur.

Item ex concilio Martini e Papae, c. 26.

Si quis viduam, aut ab alio dimissam e duxerit, non admittatur ad clericatum. Quod si irreplevit, deiciatur. Similiter, si homicidii, aut facti, aut praepos, aut consilio, aut defensione i post baptismum confici fuerit, & per aliquam subreptionem ad clericatum venerit, deiciatur, & in fine vitae suae f. laicam communionem tantummodo recipiat.

¶ Defensione] In codice Lucensi regio (in quo sunt etiam haec capitula a Martino Bracarensi Episcopo collecta) & apud Anselmum, & in editione conciliorum tribus tenus, in margine legitur, assensione. cui lectioni convenit quod legitur in concilio Triburienfi, c. 11. circa finem.

* Vide cap. 29. j. * * al. Canonico Venetensi.

a Ivo part. 6. cap. 1. 4. & part. 10. cap. 21. Pannorm. lib. 3. cap. 123.

b Ivo part. 6. cap. 120. c Apud Mar. Bra. d Ansel. l. 7. cap. 11. Ex cap. 18. Apost. e al. velicam. f al. sua communionem recipiant.

C. IX. ¶ De sacri ordinibus lapsi reparari non possunt.

Item Gregorius Ianuario Episcopo Calaritano, lib. 3. epist. 26.

Pervenit a ad nos, quosdam de sacris ordinibus lapsos, vel post poenitentiam, vel ante, ad ministerii sui officium revocari: quod omnino prohibemus, & in hac re sacratissimi quoque canones contradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit, sacro ordine ita careat, ut ad altaris ministerium ulterius non accedat.

C. X. ¶ De eodem.

Item Venantio Lunensi Episcopo, lib. 4. epist. 1. seu. c. 49.

Aecedens b ad Gorgonam insulam fraternitas vestra discutiat id, quod ad nos de Saturnino presbytero perlatum est. Pervenit namque ad nos, quia postquam pro crimine lapsus sui a sacerdotio ordine est dejectus, ad explendum ministerium sacerdotii praesumpsit accedere, & omnipotenti Deo hostias immolare. Quod si ita factum fraternitas vestra repererit, eum sacri corporis & sanguinis Domini participatione privatum in poenitentiam redigat: ita ut usque ad diem obitus sui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo exitus sui tempore percipiat. Sin autem eum fraternitas tua talem poenitentiam agere cognoverit, ut ei iuste ad recipiendam inter laicos communionem, & ante exitum, debeat misereri, hoc in tua fraternitatis ponimus potestate. ¶ Infra: e ¶ Praeterea ad fraternitatis tuae consulta respondentes statuimus, diaconum, & abbatem de portu Veneris, quem indicas cecidisse, ad sacrum ordinem non debere, vel posse ullo modo revocari. Quem quidem sacro ordine privatum in poenitentiam deputate convenit: cuius si postea actus, conversatioque meruerit, priorem inter alios monachos, ubi tu tamen decreveris, standi locum obtineat. Subdiaconi quoque, quos similis culpa constringit, ab officio suo irrevocabiliter depositi, inter laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris, loco lapsi diaconi, alium, qui hoc officium implere debeat, ordinabis. Saturninum vero presbyterum, ut nunquam ad sacri ordinis ministerium praesumat accedere, scriptis cavere decrevimus: sed eum in insula Gorgona, atque Caprarina sollicitudinem de monasteriis gerere, & in eo, in quo est statu, sine cuiusquam adversitate manere permittimus.

¶ Presbytero] In vetusto codice epistolarius B. Gregorius & aliquot antiquis exemplaribus Gratiani legitur, expresbytero: itemq, insertus in hoc eodem capite: Saturninum vero expresbyterum, sive ut in impressis B. Gregorius, expresbytero. Depositi enim presbyteros, expresbyteros, & eos qui monasteria deseruerant, ex monachis appellabant, sicut illi qui consularum aut quaesturarum gesserant, ex consules aut ex quaestores vocari solent fuerunt.

C. XI. ¶ Loco lapsi alius ordinandus est.

Item Martino Episcopo Ravennati, lib. 6. epist. 39. seu. c. 293.

Postquam d quemquam criminaliter abscedentem, e in locum de quo lapsus est, nulla permittit ratio revocari, & ultra f. tres menses ecclesiam vacare pontificet, statuta sacrorum canonum: non permittunt: ne cadente pastore dominicum gregem antiquus (quod ab his hostis insidiando dilaniet, fraternitas vestra deprecatione eorum consentire, & in loco lapsi debet Episcopus ordinare.

a Poly. lib. 4. tit. 39. Anselm. 8. cap. 20. Ivo part. 6. cap. 71. Pannorm. l. 3. cap. 123. b Poly. ibidem. Anselm. lib. 3. cap. 21. Ivo part. 6. cap. 81. c Eodem lib. 4. epist. 16. seu cap. 60. Pann. lib. 3. cap. 123. d Anselm. lib. 3. cap. 25. e al. cadentem. f dist. 27. quoniam.

C. XII. ¶ Qui post ordinationem suam in lapsum ceciderit, sacra mysteria non debet tractare.

Item Martinus Papa I. in epistola ad Amatum.

Post ordinationem suam quispiam in lapsum ceciderit, & pravicationis peccato fuerit a deprehensus obnoxius, omnimodo prohibendum est, eum manibus lutulentis, atque pollutis mysteria nostrae salutis tractare.

2 pars. Econtra exemplis & auctoritatibus probatur, post illam penitentiam propriis gradus licite posse administrare, & ad majores ascendere. Maria b enim soror Aaron postquam lepra percussa est, quia in Moysen marmura verat, acta penitentia, a peccato mundata, & sanata est; & pristinam gratiam prophetandi recepit. Aaron c autem post constatum virulum etiam in suum munus sacerdotem consecratus est. David d post adulterium & homicidium, spiritum prophetia recepit, & in proprio c gradu permansit. Achab f quoque post mortem Nababis viri sanctissimi per penitentiam humilitatus, in regia sede remansit. Et ut preterea multa exempla veteri Testamenti, Petrus g negavit Christum, & tamen postea princeps Apostolorum factus est: Paulus h Stephanum lapidavit, & tamen a Deo in Apostolum electus est. Multi quoque ab haeresi ad unitatem catholicam reverentes, in suis ordinibus sunt recepti: alii vero ad episcopalem etiam gradum sunt promoti, ut patet Augustinus, & alii complures.

C. XIII. De eodem. PALEA.

Ioannes i Chrysostronus à duabus synodis orthodoxorum Episcoporum fuit dijudicatus k, sed iterum fuit restitutus. Marcellus Episcopus Ancyra Galatiae depositus fuit, sed postmodum proprium recepit Episcopatum. Asclepius dijudicatus à synodo, ecclesiam suam postea recepit. Lucius Episcopus Adrianopolites damnatus à Papa Julio, recepit ecclesiam sui Episcopatus. Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus depositus fuit, postea reconciliatus est ecclesiae suae. Simili modo Polychronium ejusdem ecclesiae Hierosolymitanae Pontificem Sixtus l Papa damnavit, & iterum ipse eum reconciliavit. Innocentius Papa Photinum Episcopum damnavit, sed postea eum in proprium locum restituit ecclesiae suae. Misenum m Episcopum n à Felice Papa damnatum Gelasius Papa successori illius reconciliavit n. & ecclesiae suae restituit. Leontius, dum esset presbyter, depositus fuit, sed postea in Antiochia patriarcha extitit: Gregorius vero quartus Papa Theodosium, quem Eugenius ejus antecessor presbyterii honore privaverat, sanctae ecclesiae Signinæ consecravit Episcopum. Ibas namque Episcopus dijudicatus fuit, sed sancta synodus canonica suam illi restituit ecclesiam. Rothadum vero Episcopum sanctae Suedionensis ecclesiae à synodo, cui Carolus interfuit, condemnatum, & Sophronium o Placentinum Episcopum merito reprobatum, Nicolaus Papa ambos reconciliavit.

¶ Caput hoc à vetustioribus codicibus abest: in vulgatis inscribitur. Item ex epistola Cyrilli ad Iohannem Antiochenum: quae inscriptio sublata est, quoniam quae in hoc capite tractantur, ex variis historiis sunt collecta, & aliquas longe post Cyrillum & Hierosolymitanum, & Alexandrinum contigerunt. Neq. apud Burchardum, & Iohannem ulla talis inscriptio est, sed tantum in Pannormia.

a al. deprehenditur. b orig. Numer. 12. 33. quasi. 2. c hoc ipsum. c Exod. 32. d 3. Regum 1. & 12. e al. pristino. f 3. Regum 21. g Matt. 26. Ioan. 21. h Act. 7. & 9. i Burchardus lib. 1. cap. 233. Ivo in prologo. Pannorm. in prologo cap. 32. k al. iudicatus. l Sixtus Papa III. m 35. quasi. 9. c. Gregorius. n al. & comminatus. o al. Suffrenum. vel Suffredum. u 7. c. quasi. 2. deniq. Suffredus.

i ¶ Misenum] Antea legebatur, Nicenum. Emendatum est ex Burchardo, Ivone, & c. Gregorius. 7. 33. quasi. 9. Arg. in Pontificali Romano manuscripto in vita Nicolai I. legitur: Sicut beatus Papa Felix Vitalem & Misenum episcopos, qui in Petro Alexandrino haeretica face coinquinato, coacti consenserant, sacerdotali gradu, ecclesiastica imò communionem privavit.

C. XIV. ¶ Clerici post lapsum in sui ordinibus reputari possunt. Trateres Calixtus Papa I. de huiusmodi scribit ita, epist. 2. ad Episcopos Galliarum.

Ponderet unusquisque sermones suos, & quod sibi loqui non vult, alteri non loquatur. Unde bene facta a ait scriptura, [Quod tibi non vis fieri, alteri ne facias.] Nos enim tempore indigemus, ut aliqui maturius agamus. Nec precipitemus consilia, & opera nostra, neque ordinem corrumpamus. ¶ Sed b si aliquis lapsus quocumque modo fuerit, portemus e eum, & fraterno corripiamus affectu; sicuti ait B. Apostolus d: (Si praecipitatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans seipsum, ne & tu ceteris. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.) Porro sanctus David de criminibus mortiferis egit penitentiam, & tamen in honore permansit. ¶ Beatus quoque Petrus amarissimas lacrymas fudit, quando Dominum negasse penituit: sed tamen Apostolus permansit. Et Dominus per Prophetam e peccantibus pollicetur, dicens, (Peccator in quacumque die conversus egeruerit, omnium iniquitatum illius non recordabor amplius.) Errant f enim qui putant Domini sacerdotes post lapsum, si condignam egerint penitentiam, Domino ministrare non posse; & suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint, & suum sacerdotium condigne custodierint. Et ipsi, qui hoc putant, non solum errant, sed etiam contra g traditas ecclesiae claves disputare, & agere videntur: de quibus dictum h est; (Quicumque solverit in terra, erunt soluta & in caelo.) Alioquin haec sententia aut Domini non est, aut vera est. ¶ Nos vero indubitanter tam Domini sacerdotes, quam reliquos fideles post dignam satisfactionem posse redire ad honores credimus; testante Domino per Prophetam i; (Nunquid i qui dormit, non adiciet ut resurgat?) Er Propheta k David penitentiam agens dixit: (Redde mihi lacrymam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.) Ipse namque post penitentiam & alios docuit, & sacrificium Deo obtulit, dans exemplum doctoribus sanctae ecclesiae, si lapsi fuerint, & condignam penitentiam Deo gesserint, utrumque face-re posse. Docuit enim quando dixit, (Docebo i iniquos vias tuas, & impij ad te convertentur.) Et sacrificium Deo pro se obtulit, dum dicebat, (Sacrificium Deo, spiritus contribulatus.) Videns enim Propheta scelera sua mundata per penitentiam, non dubitavit praedicando, & Domino libando curare aliena, & infra. ¶ Mandatur ergo homo à peccato, & resurgit gratia Dei lapsus, & in pristino manet officio iuxta praedictas auctoritates. Videat, ne amplius peccet, ut sententia Evangelii n maneat in eo, (Vade, & amplius noli peccare.) Unde ait Apostolus o, (Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis eius.) & j. ¶ Sententiam, fratres, quae misericordiam vetat, non solum tenere, sed & audire, refugite; quia potior est misericordia omnibus holocaustibus, & sacrificiis.

a Tob. 4. b Burchard, lib. 19. cap. 42. Ivo p. 6. c. 48. c non perdamus eum, sed fra. d Gal. 6. e Exod. 25. f Polycarp. l. 4. tit. 36. Pann. l. 3. c. 174. g al. traditas ecclesiae claves despiciere videntur. h ex Augusti. c. ut constitueretur. h Matt. 18. Greg. lib. 2. epist. 33. i Psal. 40. k Psal. 50. l Ibid. m Ioan. 8. n Rom. 6.

1 ¶ Numquid] In epistola Celesti, & apud collectores: indico-
tatur legitur: numquid, qui cadit, non adjicit, ut resur-
gat? & qui averfus est, non revertetur? & alibi: nolo,
inquit Dominus, mortem peccatoris, sed ut convertatur,
& vivat. Quae dua sententia habentur Hierem. 3. & Ezechiel. 33.
Sed ob glossam nihil est mutatum.

C. XV. ¶ In pristinum gradum post peniten-
tiam revocari possunt sacer-
dotes.

Item Hieronymus ad cap. 3. Malachia.

ET a purgabit filios Levi: tempus b est enim ut ju-
diciu[m] incipiat a domo Dei.] & alibi e scribitur.
[A sanctis meis incipite.] In filiis autem Levi omnem sacer-
dotalem intellige dignitatem. Si autem sacerdotes pur-
gandi sunt & colandi, ut purum aurum remaneat & ar-
gentum; quid de ceteris est dicendum? Qui cum emun-
dari fuerint & colati, tunc offerent Domino iusta sacrificia,
& placebit sacrificium eorum, quod offerunt pro
Iuda, & Hierusalem, hoc est, pro iis, qui Dominum con-
fitentur, & pacem ejus mente conspiciunt [sicut dies sac-
culi, & sicut anni antiqui:] ut quomodo in principio
placuerunt Deo, sic post peccatum, & penitentiam plae-
cere cogantur, cum omni fuerint peccatorum sorde
purgati.

C. XVI. ¶ Lapsi reparari possunt.

Item Gregorius Secundus lib. 7. epist. 33.

QVia d sanctitas tua hoc a nobis requisivit, ut sibi de
sacerdotali officio post lapsum relurgendi auctori-
tates scriberemus, dum se dicit de hoc canones diversos
legisse, & diversas sententias invenisse, alias resurgendi,
alias nequaquam posse: Ideo nos r generales synodos
a Nicæna incipientes, hanc cum reliquis quatuor vene-
ramur, quia ipsam sequentes cetera in cunctis canoni-
cis sententiis unanimiter concordant. Nos vero præ-
cedentes patres sequi debemus, qui auctore Deo a sacra
doctrina illorum non discordamus. A capite itaque in-
cipientes usque ad quantum altaris ministrum, hanc for-
mam servandam cognoscimus, ut sicut minorem major
præcedit in honore, ita & e in crimine; & quem major
sequitur culpa, majore plectatur vindicta, & sic postea f
penitentia credatur esse fructuosa. ¶ Quid enim pro-
dest triticum seminare, & fructum illius non colligere?
aut domum construere, & non illic habitare? Post di-
gnam igitur satisfactionem credimus posse rediri ad ho-
norem. ¶ 7. ¶ Ad fontem misericordiae recurrentes, Ev-
angelii g proferamus sententiam. [Gardes, inquit, super
ovo peccatore penitentiam agente, magis quam super nonaginta no-
vum iustum, qui non indiget penitentia.] Et ovem perditam,
nonaginta novem non errantibus relicta in deserto, h,
humero pii pastoris ad ovile reportatam, Dominus ipse
testatur. Si ovis perditam errantem post inventionem ad ovile
humero reportatur, cur post penitentiam ad ecclesiam
ministerium lapsus non revocetur? Sicut 2 in Apoca-
lypsi i dicitur de ministro ecclesiae, [Memento unde exce-
deris, & age penitentiam, & prima opera fac.] Quid enim est
gravius, aut carnale delictum admittere, sine quo pauci
inveniuntur, aut Dei filium iurejurando negare? In quo
tamen hunc ipsum beatum Petrum Apostolorum princi-
pem, ad cuius sacrum corpus indigni sedemus, lapsum
esse cognoscimus. Sed post negationem penitentia se-
cuta est, & post penitentiam misericordia data est, quia
postea ab Apostolatu eum non expulit, qui ante quidem
ipsum se negare prædixit.

1 ¶ Ideo nos] In duabus editionibus epistolarum B. Gre-
gorii legitur, ideo generalissima, quæ a Nicæno concilio
incipiunt cum reliquis quatuor invenimus con-

a Malach. 3. b 1. Petr. 4. c Ezech. 9. d Rab. in pan.
cap. 1. Burchard. lib. 19. cap. 43. Ivo part. 6. cap. 55. Pannorm. lib. 3.
c. 147. e al. & crimine. f al. vindicta, quæ post penitentiam.
g Luc. 15. h in deserto. i abest ab orig. i Apocal. 2.

cordantia. Nam & nos præcedentes, &c. In uno manuscri-
pro codice est, generalissime: reliqua eodem modo. Apud Bur-
chardum, Ivo[nem], Pannorm[um], Nam nos generaliter: ceteri
qui parum a Gratiano discordant.

2 ¶ Sicut] Hinc usque ad versic. Quid enim, in aliquo
codicibus epistolarum excusis, & duabus manuscriptis, Burchardo,
Ivo[nem], & Rabano non habentur.

C. XVII. ¶ Post acerrimam penitentiam
lapsi reparantur.

Idem super Ezechielum, Hom. 9. ad c. 2.

QVid est hoc, quod propheta jacenti dicitur: [Sta su-
pra pedes tuos, & loquar tecum.] Qui enim jacenti lo-
quebatur, cur non se, nisi stanti promittit esse locuturum?
Sed sciendum, quia alia sunt, quæ jacentes, alia quæ
stantes audire debeamus. Jacenti enim dicitur ut surgat,
stanti autem præcipitur ut ad prædicationem proficiat
debeat. Adhuc enim nobis in infirmitatis confusione
jacentibus præberi non debet auctoritas prædicationis.
Sed cum jam in bono opere surgimus, cum jam recti sta-
re coeperimus, dignum est, ut ad lucrandos alios in præ-
dicationem mitti debeamus. Stans ergo propheta visio-
nem spiritalem vidit, & cecidit: cadens vero jam moni-
tionis verbum suscepit, ut surgeret: surgens autem præ-
ceptum audivit, ut prædicaret. Nam qui adhuc ex super-
bie vertice stamus, cum jam de æternitatis timore aliquid
sentire coeperimus, dignum est, ut ad penitentiam quid-
damus. Et cum infirmitatem nostram subtiliter cognos-
centes, humiliter jaceamus, per divini verbi consolatio-
nem surgere ad fortiora opera jubemur.

C. XVIII. ¶ De eodem.

Idem lib. 5. Moral. c. 16. ad cap. 28. lib.

FErrum de terra tollitur, cum fortis propugnator ec-
clesiæ a terrena, quam prius tenuit, actione separatur.
Non ergo in eo debet despici, quod fuit; quia jam inci-
pit esse, quod non fuit.

C. XIX. ¶ Post condignam penitentiam pristina
recipiuntur officia.

Item Hieronymus ad cap. 3. Michæ.

QVm exaudiero eos, dabo eis virtutem spiritus mei,
& implebo eos iudicio meo, & fortitudine.] Ani-
madverte in presentem loco posse docere aliquem post
peccatum; si tamen vitia pristina, penitentia digna di-
luerit. Vide David post adulterium & homicidium lo-
quitur in Psalm. a [Asperges me hyssopo, & mundabor, lava-
bis me, & super ni verni dealbabor.] Nec sua tantum puritate
contentus est; sed insert. [Redde mihi laetitiam salutaris tui,
& spiritus principali confirma me:] cumq; fecerit, [docebo, aut
iniquos vias tuas, & impij ad te convertentur.]

C. XX. ¶ De eodem.

Item Hieronymus lib. 5. contra Iovinianum.

Iesus b filius Iosedech sacerdos magnus, quanquam
in typo præcesserit Salvatoris, qui nostra peccata por-
tavit, & alienigenam sibi ex gentibus copulavit ecclesi-
am; tamen secundum litteram post sacerdotium sordi-
datus inducitur, & stat diabolus a dextris ejus: & can-
dida illi deinceps vestimenta redduntur.

C. XXI. ¶ Per penitentiam clerici correcti gradum
suum & dignitatem recipiant.

Item ex concilio Agathensi, cap. 2.

COntumaces c clerici, prout dignitatis ordo petri-
ferit, ab Episcopis corrigantur, & si qui prioris gra-
dus elati superbia communionem fortasse contempser-
int, aut ecclesiam frequentare, vel officium suum im-
plere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur
ita, ut cum eos penitentia correxerit, rescripti in matricu-
la gradum suum, dignitatemq; recipiant.

a Psal. 50. b Infrâ, de pan. dist. 2. si enim. 5. Iesus. Zachar. 3.
Et capitular. lib. 7. cap. 211. c Ivo part. 6. cap. 366.

C. XXII. De eodem. Item ex concilio Martini Papa, cap. 77.

SI quis presbyter aut diaconus i inventus fuerit siquid de ministeriis ecclesie venudatit; quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione ecclesiastica non haberi. In iudicio tamen Episcopi dimittentum est, siue dignus sit, siue indignus in suo recipi debeat gradu: quia multoties hoc ipsum, quod de sacrosancto altario contaminatum est, in Episcopi potestate dimissum est.

¶ Diaconus] Sequetur, aut subdiaconus: qua duo distinctione expuncta sunt, quia neque apud Martinum, aut Burchardum, aut Irenaeum, neque in antiquis Gratiani codicibus habentur.

C. XXIII. PALEA. Item Augustinus ad Bonifacium.]

Bene valet sacerdotes restitui ad honorem suum post peccatum penitentiam: licet in hoc diversi diversifentiant, dicentes non posse restitui ad honorem. Sed sic dictum est propter simulatas penitentias quorundam, & propter affectatas honorum dignitates.

¶ Palea] In aliquo vetusto exemplari Gratiani haec duo palea non habentur, sed post finem capituli, si quis presbyter, sequitur continenter, Quomodo igitur: sunt tamen in multis, atque in is quodam, a quibus plerumque palea abfunt. Ac videntur suavitae quadam partem precedentium capitulum, ponderet, & quia sanctitas, partem sequens, ut constitueretur, quod refertur ex Augustino ad Bonifacium. Atque inde patet in hoc palea haec eadem irrepere citari.

C. XXIV. PALEA.

SI sacerdos quidem si cadit, valet, & habet restitutionis locum, post dignam peccatum penitentiam, in honorem suum; propheta attestante b, qui ait, [Nunquid quid cadit, non adjuvetur, ut resurgat?] Et B. Gregorius * hoc dicit ad Secundinum inelufum, animum suum. Etiam ab ipso propheta in hoc argumentum habentur: qui cum post peccatum adulterium, & homicidium perpetravit, tamen postea peccata digna penitentia per Dei gratiam ad pristinum officium restituitur.

¶ pars. Quomodo igitur huiusmodi auctoritatum dissonantia ad concordiam revocari valeat, breviter inspiciamus. Sunt quidam, qui non odium criminis, sed timor vilitatis, & amissio proprii gradus, & ambitio celsioris ad penitentiam cogit. Hos sacri canonis irrecuperabiliter e clericali: quia qui simulatione penitentiae, vel affectatione honorum a Deo non consequitur veniam, nec ab ecclesia reparacionem meretur.

C. XXV. Quare constitutum est in ecclesiis, ne post penitentiam quis ad clericatum redeat.

Unde Augustinus scribit ad Bonifacium, epist. 30.

UT ad constitueretur in ecclesia, ne quisquam post aliquid criminis penitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu maneat, non desperatione indulgentiae, sed rigore factum est disciplina. Alioquin contra claves data ecclesiae dispensabitur, de quibus dictum est, [qua solveritis in terra, soluta erunt & in caelo.] Sed ne forte etiam de ceteris & criminibus, spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbe ageret penitentiam, feverissimè placuit, ut post actam de crimine damnabili penitentiam, nemo sit clericus: ut desperatione temporalis altitudinis, medicina major & venior esset humilitas. Nam & san-

a Apud Martinum Bracarensem. Burch. lib. 3. cap. 179. ex Bracarenf. lvo p. 3. c. 173. ex Martimo & 240. ex Bracarenf. b Hier. & Gregor. lib. 7. epist. 13. c. al. irrecuperabiliter. d In capitul. adjectu. ca. 132. Poly. l. 6. tit. 20. Ansel. l. 8. c. 3. Ivo in prolog. & p. 6. cap. 386. Pamm. in prolog. cap. 1. e. al. detestit.

ctus David de criminibus mortiferis poenitentiam egit, & tamen in honore suo persistit. Et B. Petrum, quando amarissimas lachrymas fudit, utique Dominum negasse poenituit, & tamen Apostolus mansit. Sed non ideo supervacua putanda est posteriorum diligentia; quia ubi saluti nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderit, quo salus totius munitur: experti, credo, aliquorum factas poenitentias per affectatas honorum potentias. Cogunt enim multas invenire medicinas, multorum experimenta morborum. Verum in huiusmodi causis, ubi a per graves disensionum scissuras non huius aut illius hominis est periculum, sed populorum strages jacet, detrahendum est aliquid severitati, ut majoribus malis sanandis charitas sincera subveniat.

C. XXVI. Reparacioni beneficium non nisi post penitentiam potest concedi.

Item ex epistola cleri Romani, missa Papa Cypriano.

Abit b a Romana ecclesia vigorem suum tam profano facilitate dimittere, & nervos severitatis everfa fidei majestate dissolvere, ut cum adhuc non tantum jaceant, sed & cadant everforum stratum ruina, properata nimis remedia communicationum, utique non profutura praestentur, & nova per misericordiam fallam vulnera, veteribus transgressionibus vulneribus imprimantur, ut miseris ad everfionem majorem eripiatur & poenitentia. Vbi enim poterit indulgentiae medicina proficere, si etiam ipse medicus intercepit poenitentia indulget periculis? si tantummodo operit vulnus, nec finit necessaria temporis remedia conducere cicatricem? Hoc non est curare, sed si dicere verum volumus, occidere.

¶ Locupletatum est caput hoc ex originali.

C. XXVII. Impunitis venia concedi non potest.

Item Cypriano in sermone de lapsis.

SI quis praeprae festinatione temerarius remissionem peccatorum dare se cunctis putat posse, aut audet Domini praeccepta rescindere, non tantum nihil prodest, sed obest lapsis. Provocasse est iram, non servasse sententiam; nec misericordiam prius Dei deprecandam putare, sed contempto Domino de sua facultate praesumere. ¶ Mandant aliqua martyres fieri: si iusta, si licita, si non contra ipsum Dominum a Dei sacerdote faciendi; sit obtemperantis facilis & prona consensio, si petentis fuerit religiosa moderatio. Mandant aliquid martyres fieri; sed si scripta non sunt in Domini lege, quae mandant, ante est, ut sciamus illos de Deo impetrasse, quod postulant, & tunc facere quod mandant. Neque enim statim videri potest de divina maiestate concessum, quod fuerit humana pollicitatione promissum. Nam & Moyses pro peccatis populi petit, nec tamen peccantibus veniam, cum petisset, accepit.

C. XXVIII. Qui sunt reparandi post lapsum, vel qui non.

Item Ildorus ad Massanum & Episcopum.

Onino f sancto, meritisque beato fratri Massano Episcopo salutem. Quod in epistolis venerabilis fraternitas tua innuit, videlicet quod in canone a An-cyrano, cap. xix. legitur, post lapsum corporalem restaurandum honoris gradum post poenitentiam, alibi vero legitur, post huiusmodi delictum nequaquam reparandum antiqui ordinis meritum; haec diversitas hoc modo solvitur. Illos enim ad pristinos gradus redire

a 7. 3. q. 4. ipsa pietas. s. verum. b extat inter opera B. Cypriani l. 2. epist. 7. Ansel. l. 8. cap. 20. c. al. procedere. d Ansel. lib. 1. cap. 32. e. al. Massonem al. Massanum orig. f Ansel. lib. 2. cap. 37. Poly. l. 4. tit. 39. Ivo p. 6. c. 397. p. 21. cap. 17. & 86. Burchard. lib. 19. cap. 43. & 73. Pamm. l. 9. cap. 129. Rati. pan. lib. 1. cap. 1. Cans. Neocess. cap. 11.

canones præcipiant, quos penitentia præcessit satisfactio, vel condigna peccatorum confessio. At contra hi, qui neque à vitio corruptionis a emendantur, atque hoc ipsum carnale delictum, quod admittunt, vindicare quadam superstitiosa temeritate nituntur, nec gradum utique honoris, nec gratiam communionis recipiunt. Ergo ita est determinanda sententia, ut necesse sit illos restitui in locum honoris, qui per penitentiam reconciliationem recepisse merentur divina pietatis. Hi enim non immerito consequuntur ademptam dignitatis statum, qui per emendationem penitentia recepisse noscuntur remedium vitæ. Id autem ne forte magis sit ambiguum, divina auctoritatis sententia confirmetur. Ezechiel c quidem propheta, sub typo prævaricatricis Hierusalem, ostendit post penitentia satisfactionem pristinum posse restitui honorem. [Confundere, inquit, & porta ignominiam tuam.] & post paululum: [Etu, inquit, & filia tua revertimini ad antiquitatem tuam.] ¶ Quod dicit, [Confundere,] ostendit post peccati opus debere quemque erubescere, & post confessionem pro admisis sceleribus verendam frontem humi prosternat demergere, pro eo quod dignum confusione perpetraverit opus. Deinde præcipit, ut post ignominiam, & dejectionem nominis sui, sive dignitatis revertatur ad suam antiquitatem. Ergo dum quisque post opus confessionis suæ confunditur, atque ignominiam portans depositionem suam cum humilitate luget, revocari secundum prophetam ad priorem statum poterit. Item Ioannes Evangelista Angelo Ephesi ecclesie, inter cetera quadam similia scribit. [Memor esto unde cecideris, & age penitentiam, & prima opera fac, aliqui veniam tibi, & movebo candelabrum tuum de loco ejus.] ¶ Ecce 2, in quantum valui, concilii Ancyrani antiquam planè, & plenam auctoritatem sacris testimoniis explanavi, ostendens eum posse restitui in proprio gradu, qui penitentia satisfactione noverit propria delicta desere. Qui verò negligit, nec luget quæ gessit, & lugenda sine ullo pudore religionis, vel timore iudicii divini committit, eum nullo modo posse ad pristinum gradum restitui agnoscat. In fine 3 autem huius epistolæ hoc adijciendum putavi, ut si quovis inque in gestis conciliorum discors sententia invenitur, illius concilii magis teneatur sententia, cujus aut antiquior, aut potior extat auctoritas.

¶ Sic habet hoc caput in epistola, quæ nuper una cum alii Isidori operibus est impressa Parisi, & ita inscribitur, Isidori Hispalensis Archiepiscopi epistola ad Massanum episcopum. Domino sancto, meritisque beato, &c. In epistola autem longiore, eodem argumento, & iisdem penè verbis, (quæ & ibidem, & antea Antuerpia cum libro de summo bono, impressa est) non sit hoc loco mentio concilii Ancyrani: sed tamen in editione Parisiensi titulus hic est, Isidori Hispalensis Archiepiscopi epistola de restituendis in pristinum dignitatem clericis penitentibus, seu, Explanatio canonum aliquot Ancyrani concilii. Verumtamen in Canone illo xix. versibus Dionysii (quæ apud Græcos in aliis versionibus xx. est) ubi legitur, perfectionem consequi secundum pristinos gradus. Græcè est, κατὰ τὰς βαθμίδας τὰς ἀρχαίας, id est, secundum gradus, qui eo deducunt. & Balsamon longè aliam sententiam elicit, quam Isidorus.

- 2 ¶ Ecce] Hic in epistola longiore multa interjiciuntur.
 - 3 ¶ In fine] Hæc mox leguntur in longiore epistola, non autem in alia, quam ceteroquæ Gratianus videtur secutus.
- Quicumque igitur pro criminibus suis dignè Deo penitentiam obtulerim, auctoritate Gregorii, & Augustini, & Hierony-

a al. corporis. b al. adepti. c Ezechiel, 16. d al. post confusionem, id est, peccati. e Apocal. 2. f infra 33. g. 2. hoc ipsum.

mi, & Isidori gradum pristina dignitatis recipere possunt. Quæ autem non odio criminis, sed timore utilitatis, vel ambitione bonorum falsas Deo penitentias offerunt in pristina honoris gradum reparari minime poterunt.

C. XXIX. ¶ Diaconus aut presbyter in adulterio deprehensus reparari non possunt.

Sed obijciunt illud Hormisdæ Papæ, qui scribit omnibus episcopis per universas provincias.

¶ Si quis Diaconus, aut presbyter post acceptam benedictionem leviticam cum uxore sua in continentem invenitur, ab officio suo deiciatur. ¶ Ecce manifeste constat, quia secundum titulos antiquorum Patrum Sancto Spiritu 2 suggerente conscriptos, & secundum sententias cccxviii. Episcoporum, quas etiam Gallicani canones continere videntur, clerici in adulterio deprehensi aut ipsi confessi, aut ab aliis convicti ad honorem redire non possunt. Sed quia forte non desunt, quibus pro nimia pietate scripta sanctorum patrum severitas minime placeat, sciant se cccxviii. Episcoporum, qui fuerunt congregati in concilio Nicæno, & reliquos statuerunt canones, sententias reprehendere, vel damnare. Sed forte major est in illis pietas, quam in scriptis cccxviii. Episcopis? major est in illis misericordia, quam in sancto Ioanne b Apostolico Papa? major charitas, quam in reliquis sanctis sacerdotibus, qui hoc exemplo remedia ecclesiarum suis definitionibus deliberaverunt? Et ideo aut prompta a voluntate præceptis illorum consentiant, aut si non fecerint, omnibus illis contrarios se, & inimicos esse cognoscant. Quæ est iustitiae inimica benignitas, palpare criminalios, & vulnera eorum usque in diem iudicii incurari servare? ¶ Quod si eos durissimam penitentiam per plures annos videremus agere, tunc nos & saluti eorum possemus consulere, & statuta canonum deberemus temperare. Cum verò in aliquibus nec compunctio humilitatis, nec instantia orandi, vel plangendi appareat, nec beatum David imitentur, qui dicit, [Lavabo e per singulas nates lectum meum: lachrymæ meæ stratum meum rigabo.] & illud s. [Civem tanquam panem manducabam] & potum meum cum stercore miscbam.] nec eos jeunius vel lectionibus vacare videamus; possumus agnoscere, si ad pristinos honores redirent, cum quanta negligentia, & cum quanto torpore, & animæ suæ inimica securitate permanerent, credentes, quod sic eis, non acta penitentia digna, dimiserit Deus, quomodo sacerdotibus indulisse videntur. Verè dico, quia illi ipsi, quibus cum periculosa, & falsa misericordia indulgere videmur, cum ante Tribunal Christi pro tantis peccatis damnandi advenierint, contra nos causam dicturi sunt, dicentes, quod dum aut asperitatem lingue eorum expavimus, aut falsa blandimenta, & periculosas adulationes ipsorum libenter accepimus, in eisdem permanere peccatis, et inutiliter indulgemus, aut ipsa peccata augere permittimus, non recolentes illud, quod in veteri Testamento scriptum est: quia uno peccante, contra omnes ira Dei defervit.

1 ¶ Si quis] Hinc usque ad versic. Ecce, sunt ex cap. 15. concilii Arausiaci, quod videtur citatum fuisse ab Hormisdæ, sive alio quisquis fuerit huius capituli auctor. Anselmus quidem & q. Hormisdæ citat.

2 ¶ Sancto Spiritu] Apud Anselmum legitur, à sancto Ioanne Papa transmissos, & cccxviii. Episcoporum sententias, quod videtur convenire cum his, quæ paulo

a Arausiacum c. 23. b Ansel. 1. cap. 4. Panorm. lib. 3. cap. 11. Ansel. lib. 11. cap. 27. b sup. cap. miror. c al. pro exemplo & remedio. Ansel. d al. pro. e Psalm. 6. f Psal. 119. g Numer. 16.

inferius habentur. Major est in illis misericordia, quam in sancto Iohanne Apostolico Papa?

C. XXX. ¶ Difficile est post lapsum ad pristinum gradum redire. Item Hieronymus a.

Quicumque b. dignitatem divini gradus non custodit, contenti fiant animam salvare. Reverti enim in pristinum gradum post lapsum e. difficile est.

¶ Simile quiddam proxi parti huius habetur in Can. 27. Basilii ad Amphibochium, in Can. 26. synodi in Trullo.

C. XXXI. ¶ Lapsus post poenitentiam altario tantum ministrare. Item Basilii i.

¶ Vi* sub gradu d. ceciderit post poenitentiam, contentus fiat baptizare, communionem infirmis dare, & altario tantummodo ministrare.

¶ Basilii i. Ivo citat ex dictis Augustini. Habetur nihil ad hanc rem sciens in epist. Basilii ad Amphibochium Can. 27. Sed propius utam ad hanc sententiam accedit Can. 14. concilii Aurelianensis primi, & canon novus concilii Neecearientis (qui habetur 7. 19. quest. 3. can. qui admissit.) præcipit si hic legatur, quemadmodum in plerumq. Gratiani codicibus, communionem infirmis dare, non autem sacrificare, & altario ministrare. Similem quandam sententiam refert ex novella Leonis Balsamon ad canonem 21. synodi in Trullo.

C. XXXII. ¶ De sacerdotibus, diaconis, & laicis, qui vitia turpificant.

Item ex concilio Ancyrano, cap. 1. & sequentibus.

Presbyteros e; qui immolaverunt, & postea certamen iterum inierunt, si ex fide i. Inctati sunt, & non ex compæto ad ostentationem, ut caperentur, ipsi fecerunt; hos placuit honorem quidem sedis propria retinere, offerre autem illis, & sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotibus officiis fungi non liceat.

¶ Diaconi similiter, qui immolaverunt, postea vero iterum relictati sunt, alias f. quidem honorem habere oportet; cessare autem debent ab omni sacro ministerio, ita ut nec panem, nec calicem offerat, nec Evangelium pronuncient; nisi forte aliqui episcoporum consensu laboris eorum, & humilitatis, & mansuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel admittere. Penes ipsos ergo erit de his potestas. ¶ Qui autem fugientes comprehensi sunt, vel a Domesticis traditi, vel ademptis facultatibus sustinere tormenta, aut in custodiam trahi proclamaverunt se Christianos esse, & eousque adstricti sunt, ut manus eorum comprehendentes violenter attraherent; & funestis sacrificiis admoventur, aut aliquid pollutum cibi per necessitatem sumere cogentur, confidentes jugiter se Christianos esse, & luctum rei; quæ contigit, incessabiliter ostendentes omni dejectione, & habitu, & humilitate vitæ, hos velut extra delictum constitutos, a communionis gratia non prohiberi decernimus. ¶ Si verò prohibiti sunt ab aliquibus propter ampliore cautelam, vel propter quorundam ignorantiam, statim recipiantur. ¶ Hoc autem similiter de clericis, & de laicis observari convenit. ¶ Perquisitum est autem & illud si possunt etiam laici, qui in has necessitatis angustias inciderunt, ad clericatus ordinem promoveri. ¶ Placuit ergo & hos, tanquam qui nihil peccaverunt, si & præcedens eorum vita probabilis sit, ad hoc officium provehi.

¶ De his autem, qui negaverunt præter necessitatem, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculum, vel aliquid huiusmodi (quod factum est sub tyrannide Licinii) placuit sanctæ synodo, quamvis humanitate probetur indigni, tamen eis benevolentiam commodari.

¶ De his autem, qui negaverunt præter necessitatem, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculum, vel aliquid huiusmodi (quod factum est sub tyrannide Licinii) placuit sanctæ synodo, quamvis humanitate probetur indigni, tamen eis benevolentiam commodari.

1 ¶ Si ex fide] Hic verba concilii sunt in compendium redacta: omnino autem versus Dionysii, quam attulerunt Burchardus & Ivo, propius accedit ad verba Gratiani. Sunt tamen nonnulla in hoc capite emendata, & locupletata ex versionibus, quas Gratianus videtur secutus.

2 ¶ Nec Evangelium pronunciant] In versione antiquiore est, nec pronunciant; in alia quam Burchardus attulit, vel predicando, Græcè, κηρυσσεν: quod proprie significat Evangelium & fidei doctrinam predicare.

Sed illud Hormisæ Papa desidiosus & negligens, non verè poenitentes reparari prohibet. ¶ Illud autem Hieronymi fatetur hoc esse difficile, non impossibile. ¶ Basilii autem circa delinquentes rigorem iustitiæ servandam ostendit, quæ circa poenitentes alii relaxandum misericorditer affirmant. ¶ Possunt & aliter distinguere præmissæ auctoritates: Quorum enim crimina manifesta sunt, ante vel post ordinationem, a sacro ordine deiectioni sunt: quorum autem peccata occulta sunt, & satisfactione secreta secundum sacerdotis edictum purgata, in propriis ordinibus remanere possunt.

C. XXXIII. ¶ Non potest restitui in sacerdotem, cuius crimen fuerit manifestum.

Unde Nicolaus Papa Carolo Archiepiscopo, & eius suffraganeis.

Sacerdotes a, si in fornicationis laqueum ceciderint, & b. criminis manifestus, sive offensus fuerit actus, sacerdotis non possunt habere honorem, secundum canonem institutionis auctoritatem.

C. XXXIV. ¶ Qui valeant reparari post lapsum, vel non.

Item Rabanus Archiepiscopus scribit ad Horibaldum, lib. 1. pan. cap. 1.

DE e. his verò visum est nobis scribendum, qui sacros ordines habentes, ante, vel post ordinationem contaminatos se esse in capitalibus criminibus continentur. In quibus, ut mihi videtur, hæc distantia esse debet, ut hi, qui deprehensi, vel capti fuerint publicè in perjurio, furto, atque fornicatione, & cæteris huiusmodi criminibus, secundum canonum sacrorum instituta, à proprio gradu decendant: quia scandalum est populo Dei tales personas supra d. se positas habere, quas ultra modum vitiosas esse constat. Nempe inde retrahuntur homines à sacrificio Dei (sicut e. quondam Heli filii peccantibus, fecisse leguntur) & rebelles hinc, atque contrarii existentes, eorum pravis exemplis quotidie peiores fiunt. Qui autem de prædictis peccatis absconditè à se admissis, per occultam confessionem eorum oculis f. Dei præsentem etiam sacerdotem, qui eis indictus est poenitentiam, confitentur, & semetipsos graviter deliquisse queruntur, si se per jejunia, & elemosinas, vigiliisque, & sacras orationes purgare certaverint, his etiam gradus servato, spes veniæ de misericordia Dei promittenda est.

1 ¶ Si se per jejunia] Sic etiam in manuscriptis, & apud Ivozem, & Pataviam. In originali autem legitur, si veraciter poeniteant, & se per jejunia, itemq. Burchardus, qui cap. hoc citat ex concilio Nivardensi.

4 pars. De lapsu etiam in hæresin hoc observandum est, ut auctore sententiam concilii nullus eis comminuet.

a Raba: pan. cap. 1. In gestis concilii Vormaciensis, cap. 21. Vide Ivozem part. 10. c. 30. Panm. 1. 3. c. 136. b al. aut. c Burch. 1. 19. cap. 150. Ivo p. 6. c. 400. Panorm. lib. 3. c. 152. d al. super positum. e. 1. Reg. 2. f al. Angelus.

a al. ex dictis Hieronymi. b Polyc. lib. 4. cap. 39. Burchard. lib. 19. cap. 28. Ivo part. 15. cap. 91. c post lapsum] desunt fere in omnibus exemplaribus. d Burchard. lib. 19. cap. 28. Ivo part. 15. cap. 19. d al. suo gradu. e Burch. lib. 3. cap. 40. & 41. Ivo part. 2. cap. 49. & 50. Polyc. lib. 6. tit. 12. cap. 11. f illud.] Prisca versio, cap. 3. g. Concilii Nicæni 1. cap. 11.

68
De
omni
ari
otam
mens
felle
trum
dum
dum
icani
o de
i ho
sunt
trum
o po
e re
& re
e, vel
in fu
mife
papa
ibus
nitio
olum
erint
cent.
rimu
urati
m per
orum
remu
nchio
appa
alo e
meam
ebam
el le
si ad
ia, &
ritate
poenit
es in
s cum
rum,
di ad
quid
ut fal
um lu
s, et
ermio
mento
ra Dei
cap. 30
fre ali
& 49
à fat
o po
e pan
cap. 16
excep
sal. no
inferio

ti. Quod si intra tempus, a constituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

C. XLIV. De his qui voluntate, vel casu homicidium faciunt.

Item ex capitulis Martini Bracarensis Episcopi. c. 78.

Si quis voluntarie homicidium fecerit, ad januam ecclesie catholice semper subiacet, & communionem in exitu vite sue recipiat. Si autem non voluntarie, sed casu aliquod homicidium fecerit, prior canon septem annis agere penitentiam iussit, secundus canon quinque mandavit.

C. XLV. De eodem.

Item ff. tit. de furtis. l. Qui faccum.

Qui si faccum habentem pecuniam furripuerit, furti actione, etiam facci nomine, tenetur, quamvis non sit ei animus facci furripieendi.

C. XLVI. De eodem.

Contra animam, non opus pueri lib. 9. eod. tit. ad leg. Cornel. de sicar. exemplo sacrorum literarum Dioletiani, & Maximiniani colligitur.

Quem qui affecerat homicidium se non voluntate, sed casu fortuito fecisse, cum calcis ictu mortis occasio prebita videatur, si hoc ita est, neque super hoc ambigi poterit, omni metu ac suspitione, quam ex admittenda rei discrimine sustinet, secundum id quod adnotatione nostra comprehensum est, volumus liberari.

C. XLVII. PALEA.

Item Imperator Antoninus C. ad leg. Cornel. de sicar. l. 1.

Frater vester rectius fecerit, si se praesidi provincie obtulerit. Qui si probaverit non occidendi animo hominem a se esse percussum, remissa homicidii poena, secundum militarem disciplinam sententiam proferet. Crimen enim contrahitur, si & voluntas nocendi intercedat. Caterum ea, quae ex improvise casu potius quam fraude accidunt, fato pleaque, non noxa imputantur.

C. XLVIII. De eodem.

Item & Gelasius de Papa.

Quantum dicit iste Placidus a. anno praeterito dictum est de uxore illius, quia subito inter caballos inventa est, & dum traheretur caballi, collisa est illa, & abortum fecit. Quod si ita est, forte si caballos alienos tulerit, inde est culpabilis. Nam de muliere quae casu inter caballos confracta est, ubi voluntas illius non agnosceatur perniciosa fuisse, non potest, nec debet addici per leges.

C. XLIX. De eodem.

Item Nicolaus Papa.

Hi qui arbores incidere videntur, si contigerit, ut eadem arbor occiderit hominem, inculpabiles sunt atque innoxii, quia nec voluntate eorum, nec desiderio, homicidium perpetratum est. Si vero aliqua culpa eorum, vel neglectu, mortis hominis interitus cognoscitur advenisse, abjiciendi sunt a gradu, & in sacro ordinatione nullatenus suscipiendi.

C. L. De eodem.

Item ex concilio Vornacienfi, cap. 23.

Si quis e contigit, dum quis operi necessario insitens arborem incidere, ut aliquis subitus ipsam veniens deprimatur. Erudicere, si voluntate, vel negligentia incidens arborem factum est, ut homicida, penitentiae debet omnino submitti. Quod si non voto, non incutia illius, non denique scientia contigit, sed dum ille operi necessario fortassis incumbens, ille insperatus occurrens sub arbore improvisus devenit, & sub ipsa oppressus est, incitor arboris non tenetur pro homicida.

a Ivo part. 10. cap. 39. b Pandect. l. 47. tit. 2. leg. 79. c al. Telasius, d al. Placidius. e Burhardus lib. 6. cap. 32. Ivo part. 10. cap. 130.

C. LI. De eodem.

Item ex concilio Triburienfi, cap. 36. [Sed ibi copiosius.]

Si duo fratres in sylva arbores succiderint, & appropinquante casura ipsius arboris, frater dixerit fratri, cave, & ille fugiens in pressuram arboris incidit, & mortuus fuerit, vivens frater innocens de sanguine Germani dijudicetur.

Praesens auctoritatis lapsi permittitur, ut post penitentiam in suis ordinibus reparari valeant: ad maiorem autem conscendere possit lapsum nulla eius auctoritate permittitur, imo penitus prohibetur.

C. LII. Lapsi in suis ordinibus reparari possunt, sed non ad maiora conscendere.

Unde in Ilerdensi concilio, cap. 5. legitur.

Hi qui altario Dei deserviunt, si subito infirma carnis fragilitate corruerint, & Domino respiciente, digne penituerint, ita ut mortificato corpore, cordis contriti sacrificium Deo offerant, maneant in potestate Pontificis, vel veraciter affictos non diu suspendere, vel desidiosos prolixiore tempore ab ecclesiae corpore segregare: ita tamen, ut sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia ulterius promoveri. Quod si iterato velut canes ad vomitum reversi fuerint, & veluti sues in volutabris lutij jacuerint, non solum dignitate officii careant, sed etiam sanctam communionem, nisi in exitu, non percipiant.

1 Quod si iterato] Haec usque ad finem absunt in codicibus illis Gratiani, a quibus palea abesse solent. In alio autem hic praeposuit est nomen palea.

2 Et veluti sues in volutabris lutij jacuerint] Haec non legitur in antiquis editionibus conciliorum, Colonienfi, ac Parisiensi, duobus codicibus Vaticanis, Lucensi regis, neque J. s. q. s. c. hi qui, sunt tamen apud Irenaeum, & in editione Colon. xv. volent.

Sed exemplo B. Petri, (qui postquam trina negationis macula confessione diluit amoris, non solum in gradu sui Apostolatus remansit, verum etiam in pastorem totius ecclesiae a Christo institutus meritis,) probatur lapsi post dignam penitentiam non solum propria officia retinere, sed etiam ad maiora posse conscendere. Quod autem beatus Petrus post negationem pastor ecclesiae a Domino sit institutus, probatur auctoritate beati Gregorii, qui in Homilia e Dominica resurrexerit de eodem principe Apostolorum scribit dicens.

C. LIII. Petrus post culpam negationis primus Apostolorum a Domino est institutus.

Considerandum nobis est, cur omnipotens Deus eum, quem cuncta ecclesiae praefere dispulerat, ancillae vocem perimere, & se ipsum negare permittit. Quod nimirum magna actum esse pietatis dispensatione cognoscimus, ut is, qui futurus erat pastor ecclesiae, in sua culpa disceret, qualiter aliis misereri debuisset. Prius itaque eum ostendit sibi, & tunc praeposuit carteris, ut ex sua infirmitate cognosceret, quam misericorditer aliena infirma toleraret.

C. LIV. Post negationem in fide & gradu Petrus profectus.

Item Ambrosius in Sermon. 27. de fide Petri.

Fidelior factus est Petrus, postquam hunc se perdidit, se deservit, atque ideo maiorem gratiam recepit, quam amisit. Tanquam enim bonus pastor tuendum gregem accepit, ut qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, & qui ipse interrogacionis tentatione mutaverat, ceteros fidei stabilitate fundaret. Denique

a Burd. lib. 6. cap. 22. Ivo part. 10. cap. 130. b 15. q. 1. c. hi qui. Rabanus part. 10. Burdard. lib. 19. cap. 74. Ivo part. 10. cap. 130. c Hum. 21. in Evang.

pro soliditate devotionis, ecclesiarum petra dicitur, si-
cut ait a Dominus, [Tu es Petrus, & super hanc Petram ad-
ficabo ecclesiam meam.] Petra enim dicitur eo quod primus
in nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam fa-
xum immobile totius corporis b Christianitatis com-
pagem, molemq; contineat.

6 pars. Item obicitur, penitentes c ad sacros ordines pro-
moveri non debent: non ergo lapsi post penitentiam ad majora per-
tingere possunt.

C. LV. ¶ Non ordinetur clericus ex peni-
tentibus.
Unde in concilio Carthageniensi IV. cap. 69.
& 69. legitur.

EX d penitentibus, quamvis sit bonus, clericus non
ordinatur. Si per ignorantiam Episcopi factum fuerit,
deponatur a clero: quia se ordinationis tempore non
prodidit fuisse penitentem. Si autem sciens Episcopus
ordinaverit talem, etiam ipse ab a Episcopatu suo ordi-
nandi duntaxat potestate privetur. Simili sententia sub-
jacebit Episcopus, si sciens ordinaverit clericum eum, qui
viduam, aut repudiatam uxorem habuit, aut secundam.

¶ Ipse ab In originali legitur, ipse ab Episcopatus sui
ordinandi duntaxat potestate privetur. al. ipse Episcopa-
tus sui, quemadmodum & apud Irenaeum, p. 11. c. 1.

C. LVI. ¶ Bigamus, penitens, viduus maritus,
sacra militia se ingerens, sine spe pro-
motivum in suo ordine per-
maneat.

Item Syricius Papa Himerio Episcopo, epist. 1. c. 11.

Quicumque e penitens, quicumque bigamus, qui-
cunque viduus maritus, ad sacram militiam indebitè
& incompetentè itreperit, hac sibi conditione a nobis
veniam intelligat relaxatam, ut in magno debeat com-
pensare beneficio, si adempta sibi omni spe promotio-
nis, in hoc quo invenitur ordine, perpetua stabilitate
permaneat.

C. LVII. ¶ Non prohibeatur a clero, qui pressus
languore per communionem peniten-
tia benedictionem
accipit.

Item ex concilio Gerundeniensi, cap. 9.

SI f verò, qui agitudinis languore depressus peni-
tentie benedictionem, quàm viaticum deputamus, per
communionem accepit, & postmodum reconvalescens
caput penitentiae in ecclesia publicè non subdidit, si
prohibitis vitis non detinetur obnoxius, admittatur
ad clerum.

C. LVIII. ¶ Qui ad penitentiam agendam in
monasterio retrahitur, presbyter non
ordinetur.

Item Hormisdas Papa omnibus Episcopis per
universas provincias constituit.

SI g ille, qui ultro petit penitentiam, quamvis eam
perfectè agat, non potest Episcopus aut presbyter
ordinari, ita ut etiam si per ignorantiam ordinatus fue-
rit, & postea convincitur penitentiam accepisse, deji-
ciatur: ille ergo qui invitatus ad penitentiam agendam
mittitur in monasterium, (qui utique nihil aliud quàm
penitens dicendus est) qua conscientia ad sacerdotium
venire permittitur? Nemo mihi alia quolibet contra
auctoritatem sedis Apostolicæ, vel 318. Episcoporum, vel
reliquorum canonum constituta objiciat: quia quicquid
contra illorum definitionem (in quibus Spiritum san-
ctum credimus locutum) dictum fuerit, recipere non so-

a Manb. 16. b operis Christiani. c al. solemniter peni-
tentem. d Polye. l. 2. tit. 31. Ansel. lib. 7. cap. 20. & 27. Burchar-
d. lib. 2. cap. 37. Ivo part. 6. cap. 196. & part. 1. cap. 3. Pann. lib. 3. cap. 69.
& 70. e Ansel. lib. 7. cap. 17. 20. & 21. f 15. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

lum temerarium, sed etiam periculosum esse non dubi-
tum.
C. LIX. ¶ Bigamus, vel quilibet post peniten-
tiam sacri non applicetur mi-
nisterii.

Item Gelasius urbis Romæ Episcopus omnibus Episcopis
per Lucianum, &c. cap. 1.

Non a confidat quicquam Pontificum bigamos
aut conjugia fortientes ab aliis derelicta, sive quo-
libet post penitentiam, vel sine literis, vel corpore vitu-
tos, vel conditionarios, aut curia; publicatorum; rem-
nexibus implicatos, aut passim nulla temporis congru-
entis expectatione discussos, divinis servituros applicat
ministeriis e.

C. LX. ¶ Penitentes nec etiam clerici
sieri possunt.

Item Innocentius Agapito, & ceteris, epist. 6.

CAnones d apud Nicæam constituti, penitentem
iam ab infimis officiis clericorum excludunt.

Hoc non de quibuslibet penitentibus intelligitur, sed de illor-
um, qui post vitam penitentiam fecerunt militia cingulum ac-
cipiant. De quibus Innocentius Episcopus scribit Vetrici
rhogamense Episcopo, epist. 2. c. 2.

C. LXI. ¶ Non debet fieri clericus, qui post remis-
sionem peccatorum, militia cing-
ulo habitat.

Si e quis post remissionem peccatorum, cingulo
militiæ secularis habuerit, ad clericatum admitti
minimo non debet.

Potes est aliter intelligi. Est quadam penitentia f, q
solenis appellatur, qua semel tantum in ecclesia conceditur
qua Ambrosius g ait, [Sicut unum est baptisma, ita una
penitentia.] Item, [Non est secundus locus penitentia.] A
rrio reprehenduntur i, qui sepius agendam penitentiam petunt
quia luxuriantur in Christo. [Nam si verè agerent penitentiam
rationem postea non peterent.]

¶ Reprehenduntur Legatur, reperuntur. Em
datum est hic ex originali: quod tamen fieri non potuit
peruntur. de penitent. distinct. 3. quia vox, reperuntur, hic
initium capituli.

C. LXII. ¶ De eodem.

Item Augustinus ad Macedonium, epist. 14.

Quamvis b caute, & salubriter provifum sit, ut
illius humilimæ penitentia semel tantum in ec-
lesia concedatur, ne medicina i nimis utilis, vilis habi-
tur; tamen quotidie peccantibus nunquam per peni-
tentiam venia negatur.

¶ Ne medicina In aliquo vetusto exemplariu
tiani caput hoc est conjunctum superiori. Locum enim D.
gustini suo modo aprat. Apud illum quidem hoc loco ita legitur.
Ne medicina vilis, minus utilis esset agrotis; quæ
tò magis salubris est, quanto minus contemptibilis
rit: quis tamen audeat dicere Deo, quare huic homi-
ni qui post primam penitentiam rursum se laqueis impi-
tatis obstringit, adhuc iterum parces? &c.
Hec autem penitentia quomodo imponenda sit, in Agati-
concilio legitur, in quo sic statutum est, c. 15.

C. LXIII. ¶ Quomodo penitentes ad pe-
nitentiam accedant.

Poenitentes & tempore quo penitentiam petunt
positionem manuum & cilicium super caput à
dote (sicut ubique constitutum est) consequantur.

a Anselmus libro 7. cap. 12. b al. fas esse bigamus. c
mysterii. d In concil. Nicæno, cap. 10. e Anselmus lib. 7.
f Libro 2. de panit. cap. 10. De panit. distinct. 3. cap. 1.
& cap. fin. Hug. libro de sacram. par. 14. cap. 4. g Anselmus
ibidem. h Infra, de panit. distinct. 3. cap. quatuor. M
libro 4. distinct. 14. cap. 3. Ivo part. 15. cap. 24. i Capitulum
capite 28. & libro 7. cap. 110. k Burchardu libro 15. cap. 17.
part. 15. cap. 17.

autem comas non depulerint, aut vestimenta non mutaverint, abiciantur: & nisi digne poenitentur, non recipiantur. Iuvenibus etiam poenitentiam non facile committenda est, propter aetatis fragilitatem. Viaticum tamen omnibus in morte positus non est negandum.

C. LXIV. ¶ Quae sint servanda in solemnibus poenitentia. Item ex eodem.

IN a capite Quadragesimae omnes poenitentes, qui publicam suscipiunt, aut susceperunt poenitentiam, ante fores ecclesiae se representent Episcopo civitatis, sacro induti, nudis pedibus, vultibus in terram demissis, eos se esse ipso habitu & vultu protestantes. Ibi adefse debent decani, id est, archiepiscopi parochiarum, & presbyteri 2 poenitentium, qui eorum conversationem diligenter inspiciere debent, & secundum modum culpae poenitentiam per praefatos b gradus injungere. Post hac eos in ecclesiam introducant, & cum omnino clerico septem poenitentiales psalmos in terra prostratus Episcopus cum lachrymis pro eorum absolutione decantet: tunc resurgens ab oratione, iuxta quod canones jubent, manus eis imponat, aquam benedictam super eos spargat, cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat: & cum gemitu & crebris suspiriis denuntiet eis, quod sicut Adam projectus est de paradiso, ita ipsi pro peccatis ab ecclesia abiciuntur: post hac jubeat ministros, ut eos extra januas ecclesiae expellant: clerus vero prosequatur eos cum responsorio. [In d. sudore vultus tui reseruit pane tuo, &c.] ut videntes sanctam ecclesiam pro facinoribus suis tremefactam, atque commotam, non parvipendant poenitentiam. In sacra autem Domini coena rursus ab eorum decanis, & eorum presbyteris ecclesiae liminibus represententur.

1 ¶ Ex eodem ¶ Agathensi etiam citant Burchardus & Ivo, & Riebaldu Cardinali (qui tempore Paschali Pontif. claruit) in libro suo, de poenitentia publice non iteranda. In uno tamen manuscripto Burchardi exemplari citatur ex Poenitentiali Romani. Sententia vero hujus capituli magna ex parte habetur in Pontificali, & ordine Romano a pag. 24 usque ad 30.

2 ¶ Et presbyteri ¶ Apud Burchardum legitur, id est, presbyteri.

¶ Hanc poenitentiam nulli unquam clericorum agere conceditur, atque ideo hujusmodi poenitentes ad clerum admitti prohibentur.

C. LXV. ¶ Clerici non imponatur manus, tanquam poenitentibus. Unde in Carthaginensi concilio V. cap. 11. statutum est.

CONFIRMANDUM e est, ut si quando presbyteri, vel diaconi in aliqua graviore culpa convicti fuerint, quae eos a ministerio necesse sit removeri: non eis manus tanquam poenitentibus, vel tanquam fidelibus laicis imponatur, neque unquam permitendum, ut rebaptizati ad clericatus gradum promoveantur.

C. LXVI. ¶ Nec clericis poenitentiam agere, nec poenitenti ad clericatum accedere permittitur. Unde in concilio Carthaginensi V. cap. 11. statutum est.

ILLUD quoque nos par fuit providere, ut sicut poenitentiam agere cuicumque non conceditur clericorum, ita & post poenitentiam, ac reconciliationem nulli unquam laico liceat honorem clericatus adipisci: quia quamvis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum sacramentorum

a Burch. lib. 19. c. 26. Ivo par. 11. c. 43. b al. praefixos. c. al. introducat. d. Gen. 3. e. al. Confirmation. orig. f. Burch. lib. 19. c. 72. Ivo par. 11. c. 25. Capitulum 5. c. 66. g. Anselm. 7. c. 28. Burch. lib. 19. c. 72. Ivo par. 11. c. 25. & par. 11. c. 65.

instrumenta suscipere, qui dudum fuerunt vasa vitiorum.

C. LXVII. ¶ Presbyteri, & diaconi tanquam poenitentibus non debent manus imponi.

Item Leo Papa Rustico Narbonensi, episc. 90. a cap. 2.

ALIENUM b est a consuetudine ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut in diaconi gradu fuerint consecrati, si pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant poenitendi: quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: [Sacerdos 1 si peccaverit, qui orabit pro eo?] Unde hujusmodi lapsis ad promerendum misericordiam Dei, privata est expetenda secessio 2: ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.

1 ¶ Sacerdos ¶ Vulgo sapi indicatur in margine locus iste ex 1. Reg. 2. ut 7. de poenitentia, dist. 1. c. si sacerdos, cum tamen in eo scriptura loco in vulgata legatur, si autem in Deum peccaverit, quis orabit pro eo? Verum B. etiam Gregorius ad illum locum in moralis interpretatione, talem sententiam elicit. Quis ei intercessor remanet, cum ille se transgrediendo praecipit, qui ad intercedendum pro aliis ordinatus est?

2 ¶ Secessio ¶ Sic emendatum est ex antiquis codicibus, & epistola ipsa, & hanc lectionem habuit auctor glossae, quod ex manuscriptis glossis constat: idcirco & in ea emendandum. Antea legebatur, est expetenda successio.

¶ Probatur etiam auctoritate Toletani concilii I. hujusmodi poenitentes ad clerum non admittendi: in quo, capite 2. sic statum est.

C. LXVIII. ¶ Causa necessitatis ad clerum poenitentes admittantur.

PLACUIT e, ut poenitentes non admittantur ad clerum, nisi tantum si necessitas aut usus exegerit: & tunc inter officarios deputentur, vel inter lectores, ita ut evangelia, aut epistolam d non legant. ¶ Si qui autem ante ordinati sunt diaconi, inter subdiaconos habeantur, ita ut manus non imponant, nec sacra contingant. Eum vero poenitentem e dicimus, qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diversis criminibus, gravissimisque peccatis publicam poenitentiam gerens, sub cilicio divino fuerit reconciliatus altario.

7 pars. Apostata quoque ad clericatus officium admitti non debent.

C. LXIX. ¶ Ad clericatus officium non admittantur apostatae.

Unde in concilio Arelateni II. cap. 25.

HI g, qui post sanctam religionis professionem apostatant, ad saecularem b redeunt conversationem, & postmodum poenitentiae remedia non requirunt, sine poenitentia communionem penitus non accipiant. Quos etiam jubemus ad clericatus officium non admitti. Et quicumque ille sit, post poenitentiam, saecularem habitum accipere non praesumat. Quod si praesumpserit, ab ecclesia alienus habeatur.

DISTINCTIO LI.

1 E Cce, quae eriminosi, vel non vere poenitentes, vel publicam poenitentiam agentes, a sacro prohibentur ordinibus. Adhaec quoque sancta mater ecclesia, ut curiales, aut post baptismum militantes, aut in foro decertantes a sacris prohibeantur ordinibus.

a al. 92. b Polyc. lib. 4. tit. 39. Burchardus lib. 19. c. 71. Ivo par. 6. cap. 67. c. In cap. Martini Brac. cap. 23. Polyc. lib. 2. tit. 31. Burchardus lib. 2. cap. 37. Anselm. lib. 7. cap. 31. Ivo par. 6. cap. 138. Patm. lib. 3. cap. 61. d. al. Apostolum. orig. e. Ex poenitentem. in cap. Martini Brac. f. al. concilio. g. Rab. penit. cap. 33. Burch. lib. 19. c. 67. Ivo par. 13. c. 21. h. secundum rediunt. orig. G